

## Over boeken, kalenders en grammofoonplaten

### VIER GROTE KOSTBARE BOEKEN EN VELE ANDERE

Het heeft natuurlijk met die veelbesproken welvaart te maken, dat min of meer plotseling het ene kostbare boek over vogels na het andere verschijnt. Zelfs in eigen land, met zijn kleine taalgebied, maar vooral in omringende landen, waar het risico voor de uitgever, door het veel grotere afzetgebied, nu eenmaal geringer is.

Nu is de vogelarij verder een vrij goedkope liefhebberij, in vergelijking met vele andere vrijetijdsbestedingen. Maar boeken van zestig of zeventig gulden zullen velen toch de wenkbrauwen doen fronsen. „Nog even doorsparen, en je hebt er een kijker voor, tegenwoordig!”

Of men dan toch zal overgaan tot de aanschaf van een of meer dezer boeken is, behalve van de talenkennis waarover men beschikt, dunkt me toch wel vooral afhankelijk van de aard der belangstelling voor de vogels. Wie alleen maar naar buiten trekt om te genieten van het vele mooie, dat daar te bewonderen is, zal het boek van Hazelhoff willen bezitten, omdat het enerzijds veel herinneringen zal wakker roepen, anderzijds het verlangen zal wekken, daarin afgebeelde en zelf nog niet aanschouwde tafereeltjes zelf te gaan beleven, nu het nog kan. Want „Leven in vrijheid” moge thans nog mogelijk zijn, er wordt voortdurend aan die vrijheid geknabbeld. Veel van wat we thans nog kunnen beleven, zal weldra verleden tijd zijn.

Voor de zeer serieuze vogelaar (die zich vermoedelijk liever ornitholoog zal noemen), is „A New Dictionary of Birds” een boek, dat hij steeds onder handbereik zal willen hebben, omdat het een heel knappe samenvatting geeft van de kennis, die wij thans van de vogels hebben.

„Birds of Prey of the World” is een boek vooral voor liefhebbers en bewonderaars van de stootvogels, waarin alle nog levende en reeds ausgestorven dagroofvogels en uilen van de ganse wereld worden besproken, met talloze vrijwel steeds zeer fraaie foto's en vele goede tekeningen en verspreidingskaartjes.

„The World of Birds” tenslotte is veel meer een lees- en kijkboek. Een boek waarin tekst en illustraties elkaar op zeer geslaagde wijze aanvullen. Zowel die tekst als de illustraties, zijn van voortreffelijke kwaliteit en getuigen van grote kennis, rijke ervaring en goede smaak.

Voor wie de keuze, ook na deze karakteristieken, nog moeilijk lijkt, volgen hieronder wat uitvoeriger besprekingen, waarbij overigens dient te worden opgemerkt, dat vooral in „Leven in vrijheid” en in „The World of Birds” de illustraties zulk een belangrijk onderdeel vormen, dat men de boeken zal moeten bekijken, teneinde zich een goed oordeel te kunnen vormen.

## Leven in vrijheid

Deze fraaie uitgave, met voortreffelijk gereproduceerde foto's op groot formaat bevestigt nadrukkelijk, dat Fred Hazelhoff tot onze allerbeste natuurfotografen behoort. De vormgeving van het boek, waarin Hazelhoff zelf een voornaam aandeel had, doet zijn vaak sublieme foto's volledig tot hun recht komen en het enige bezwaar, dat ik er tegen zou durven aanvoeren is, dat het wat moeilijk in de boekenkast onder te brengen is, door het forse oblong formaat.

Het is allerm minst alleen maar een vogelboek. Ik heb ze niet geteld, maar me dunkt dat de foto's van zoogdieren zelfs in de meerderheid zijn. Doch de vogelaar die zich daardoor bekocht zou voelen, moet wel een benepen eenzijdig mannetje zijn. Te meer, omdat de vele vogelfoto's die er dan toch ook nog in staan, van een zo voortreffelijk gehalte zijn.

Hazelhoffs tekst is pretentieloos, charmant door eenvoud en getuigend van het grote genoegen, dat hij zelf beleeft aan het buiten rondlopen, of het nu een prille winterochtend aan de Knardijk, of een late herfstavond op de Veluwe is. Hij is geen vogelaar die zich verdiept in de levensgewoonten van één enkele vogelsoort, maar een intens genietster van alles, wat er op het buitenspoor aan moois en boeiends te beleven valt. Met dit prachtige boek laat hij anderen daarin delen, hen tevens, hoop ik, aansporend zelf buiten al dat moois op te gaan zoeken en op eigen wijze ook te beleven. Geen vogelboek in de strikte zin, maar een boek, waaraan ook elke vogelaar veel plezier zal beleven.

*F. F. Hazelhoff: Leven in vrijheid. Met een voorwoord door Ir. C. H. J. Maliepaard. N.V. Roelofs van Goor, Amersfoort, 1965; 106 blz. met foto's waarvan 14 in kleur. Prijs geb. f 49.50.*

## A New Dictionary of Birds

Jubilariissen plegen gewoonlijk geschenken te ontvangen, doch de British Ornithologists' Union heeft ter gelegenheid van haar eeuwfeest besloten de Engels lezende ornithologen van de ganse wereld zelf een geschenk te geven. Onder redactie van Sir A. Landsborough Thomson werd „A New Dictionary of Birds” samengesteld, met een omvang van 928 blz., waarin specialisten op elk terrein

der vogelkunde, verspreid over de gehele wereld, een bewonderenswaardige samenvatting geven van de kennis omtrent de vogels, waarover wij thans beschikken. Een echt „woordenboek”, in alfabetische rangschikking dus, waarin zowel vaktermen worden toegelicht, als meer algemene onderwerpen worden behandeld. Dit geschiedt door 175 specialisten op velerlei terrein en van velerlei nationaliteit, terwijl voorts acht tekenaars en schilders en 31 fotografen illustraties bijdroegen. Het pleit zeker voor de redacteur, dat het boek toch in sterke mate een eenheid vormt. Een belangrijk voordeel is nog, dat de zeer knap samengevatte en vaak toch nog vrij uitvoerige behandelingen van een bepaald onderwerp steeds worden gevolgd door vaak uitvoerige literatuuropgaven. Kortom, dit is een boek, waar de serieuze vogelaar beslist niet buiten zal kunnen en dat zijn, gezien de kwaliteit van het gebodene toch eigenlijk niet eens hoge prijs dubbel en dwars waard is.

*A. Landsborough Thomson (ed.): A New Dictionary of Birds. Thomas Nelson and Sons Ltd., London, 1964; 928 blz., plus 48 blz. ill., waarvan 16 in kleur en vele ill. in de tekst. Prijs 105s. (in Nederland f. 57.75).*

## Birds of Prey of the World

Eveneens een boek, dat men niet zo gemakkelijk in de boekenkast kwijt kan, doch ook in dit geval een formaat dat gerechtvaardigd is door het streven om de vele, vaak unieke foto's goed tot hun recht te laten komen. Foto's die weliswaar voor een belangrijk deel werden vervaardigd van in (gedeeltelijke) gevangenschap levende vogels, hetgeen overigens opnamen mogelijk maakte, die in de vrije natuur nog niet mogelijk zijn gebleken.

De tekst valt in twee scherp gescheiden gedeelten uiteen: een algemeen deel (191 blz.) met hoofdstukken over Prehistory (26 blz.), Birds of Prey and Men (52 blz.), Ecology and Habits (48 blz.), Designs for Survival (36 blz.) en Conservation (21 blz.), waartussendoor vele zeer fraaie foto's (voor een deel voortreffelijk in kleur gereproduceerd) zijn gestrooid.

Het tweede deel (blz. 194-496) geeft vervolgens ook weer rijk geïllustreerde beschrijvingen van alle nog levende en reeds uitgestorven dagroofvogels en uilen, met goede vliegbeeldfiguren en

duidelijke verspreidingskaartjes, terwijl voorts goede beschrijvingen worden gegeven, gevolgd door gegevens over de levensgewoonten.

James Ferguson-Lees wijst in zijn voorwoord op de verontrustende achteruitgang van de roofvogels, die overigens niet tot Europa beperkt blijft, maar voor vrijwel alle soorten, waar ook ter wereld, geldt. Bovendien wijst hij op de wat verwarrende naamgeving in verschillende delen van de wereld, vooral wat betreft de dagroofvogels.

Alles bijeen een prachtig boek, dat ieder die zich voor de stootvogels interesseert, zal willen bezitten. Afgrijselijk zijn de gegevens in het hoofdstuk over de bescherming, waarin melding wordt gemaakt van de jacht op grote roofvogels in de Ver. Staten vanuit vliegtuigjes. Zo zou één enkele „jager” tussen 1945 en 1952 meer dan 8.000 arenden hebben geschoten!

Inmiddels worden er geen afschotpremies meer verstrekt en zijn zelfs beschermende maatregelen afgekondigd. Doch nu komen de pesticiden de stootvogelstand verder bedreigen. Reden temeer, om op deze fraaie wijze de aandacht voor de stootvogels te vragen.

*Mary L. Grossman & John Hamlet: Birds of Prey of the World. Cassell and Company Ltd., London, 1965; 496 blz. met 283 zwart-wit foto's plus 70 kleurenfoto's buiten de tekst (vnl. van Shelly Grossman), 644 tekeningen van vliegbeelden en 422 verspreidingskaartjes. Prijs 126s. (in Nederland f. 68.15).*

## The World of Birds

Dit is, naar mijn gevoel, wel een van de mooiste vogelboeken die er thans „aan de markt” zijn. Schrijvers en schilders dromen wel eens van een uitgever, die hun zal toestaan een boek te maken, zonder dat er op de technische verzorging zal worden bekibbeld. James Fisher en Roger Tory Peterson zijn klaarblijkelijk zo gelukkig geweest, een dergelijke uitgever te ontmoeten en het resultaat is deze „comprehensive guide to general ornithology”, waarin zowel schrijver als illustrator zich naar hartelust hebben kunnen uitleven.

Het plezierige is, dat het hier een schrijver en een schilder betreft, die tot de beste der wereld behoren, waarbij tekst en illustraties elkaar bovendien op voor-

treffelijke wijze aanvullen en ondersteunen. Want de zeer fraaie afbeeldingen van Peterson dienen niet zo maar ter verfraaiing van het geheel, doch zij vervullen een zeer belangrijke functie in het boek, ter verduidelijking van Fishers tekst.

Het boek valt min of meer in drie delen uiteen: een algemene inleiding tot de vogelkunde, in voor iedereen begrijpelijke taal, met toch veel details die zelfs voor belezener vogelaars nieuw zullen zijn. Daarna volgt een overzicht van de 199 nog levende of reeds uitgestorven vogelfamilies, met fraaie overzichtskaartjes, die een vaak verrassend beeld geven van het enerzijds zeer beperkte verspreidingsgebied van sommige families en anderzijds de letterlijke wereldwijde verspreiding van andere. Kaartjes, waar men telkens weer naar kan gaan zitten kijken en waarop men telkens nieuwe merkwaaardigheden zal ontdekken.

Tot slot een hoofdstuk over de verhouding van de mens tot de vogels, zowel wat de vaak desastreuze vervolging betreft, als meer redelijke exploitatie. Een „zwarte lijst” vermeldt de namen van 85 vogelsoorten, die zijn uitgeroeid sinds 1600 en een „rode lijst” laat het alarmsein branden bij 143 soorten, die ernstig gevaar lopen dit lot te delen.

Tenslotte een literatuurlijst van zes dicht bedrukte bladzijden, waarop zelfs een opgave van grammofonplaten met vogelgeluiden voorkomt.

Natuurlijk zijn er in een werk van deze omvang wel onvolkomenheden te vinden. (Zo is natuurlijk de *grutto* van het omslag van „Limosa” niet het embleem van de N.O.U.) Doch hun aantal is gering en we kunnen de heren Fisher en Peterson slechts dankbaar zijn voor dit prachtige boek en hun uitgever, dat hij hun klaarblijkelijk de vrije hand heeft gelaten en niettemin kans ziet dit boek voor een betrekkelijk lage prijs aan te bieden.

*James Fisher en Roger Tory Peterson: The World of Birds, a comprehensive guide to general ornithology. Macdonald, London, 1964; 288 blz. met 743 vogelafbeeldingen, waarvan 668 in kleur en meer dan 200 verspreidingskaarten. Prijs 105s. (in Nederland f. 57.75).*

## Vogelzang

Als grootste verrassing van dit Thijssejaar is er zowaar nog een nieuw Verkade-album verschenen, waarvoor Thijs-

se de tekst al in 1938 had voltooid.

Wie van het bestaan ervan wisten, hebben het vaak betreurd, dat dit manuscript wellicht in een bedrijfsarchief lag te vergelijken. Maar ziedaar: op een zeer passend tijdstip wordt het ons toch nog in aantrekkelijke vorm aangeboden. Dat wil zeggen: we moeten er weer Verkade's producten voor consumeren en missen, helaas, de extra attractie dat een kleurig plaatje voor het album daarbij is ingesloten, wat ons vroeger zo vaak zonder morren tot boodschappen doen verleidde.

Men heeft, voor de vormgeving, andere wegen gekozen en de directie der Kon. Verkade Fabrieken N.V. doet daarvan zelfs uitvoerig verslag in het voorwoord.

Aanvankelijk (in 1937) „was natuurlijk gedacht aan illustratie naar geschilderde plaatjes”, zoals we die van een reeks van Verkade-albums kenden. (Had niet zelfs het inplakken in onze kinderjaren een heel bijzondere bekoring?) „Vanzelfsprekend hebben wij hierover contact opgenomen met enkele van de schilders, die vroeger de plaatjes van onze albums verzorgden”. Aldus het voorwoord verder. En hier nu, menen wij een groot vraagteken te moeten zetten. Want met alle waardering voor het merendeel der plaatjes, een zeer grote bewondering zelfs, waren nu juist de afbeeldingen van vogels in vroegere albums weinig gelukkig en vaak zelfs abominabel slecht.

De geraadpleegde kunstenaars verklaarden o.a.: „De altijd bewegende en zich vaak schuilhoudende vogels zijn nu eenmaal niet bereid voor de schilders te poseren, waardoor deze genoodzaakt zijn toch gedeeltelijk naar fotomateriaal te werken.” Wij zouden hieraan nog willen toevoegen, dat wij in vroegere Verkade-albums wel eens vogelafbeeldingen hebben gezien, waaraan wij de niet zo best opgezette museumexemplaren, die als model hadden gediend, herkenden! Doch er zijn in ons land tenminste twee, in dit verband niet geraadpleegde schilders, die zoveel tijd in de vrije natuur plegen door te brengen met hun schetsboeken dat zij, getuige elders gepubliceerd werk, dit album op voortreffelijke en wij menen ook meer passende wijze hadden kunnen illustreren. Immers, met alle waardering voor de vaak zeer fraaie foto's en de over het algemeen redelijke reproductie, vele ervan zijn er toch min of meer „aan de haren bijgesleept” en hebben ternauwernood enig verband met de tekst. Niet omdat „de meestal kleine zangvogels zich moeilijk voor de lens laten vangen”, zoals het voorwoord zegt, maar omdat de

voorkeur van de Nederlandse vogelfotografen nu eenmaal vooral naar de grotere vogels uitgaat. Het werk van o.a. Eric Hosking en John Markham bewijst wel, dat er ook van de kleine vogels voortreffelijke foto's zijn te maken. Het thans gekozen distributiesysteem, waarbij men het album tegen inlevering van gespaarde bonnen met illustraties en al van de winkelier betreft, heeft natuurlijk voor de uitgeefster vele voordelen. Doch hetzelfde had kunnen gebeuren, als die illustraties naar aquarellen waren vervaardigd. Wij blijven van mening, dat dan een grotere eenheid tussen tekst en illustraties was bereikt, dan thans. Er zijn overigens onder de gebruikte foto's ware juweeltjes, waarbij naar mijn smaak de fazantehaan van Verdonk de erepalm weg draagt.

We zouden hier dan ook niet zo diep op zijn ingegaan, als niet in het voorwoord een naar ons gevoel onjuiste argumentatie wordt gegeven, die onbillijk is jegens twee knappe vogelschilders, die in eigen land te vinden zijn.

Er komt trouwens in dit voorwoord nog een zinnetje voor, dat ons een schok heeft gegeven: „De richting waarin de stijl van onze toekomstige albums zich zou moeten ontwikkelen hield ons meer en meer bezig, te meer toen bleek, dat een album met een verhaal als „Hans de Torenkraai” plotseling weer een groot succes werd.” En dat over een album, waarvoor weinigen in onze kringen een goed woord konden vinden (behalve dan de altijd milde Thijsses zelf) en dat zelfs wel als voorbeeld is aangehaald van hoe een dierenverhaal niet moet zijn! Erger nog, dit in tegenstelling tot Thijsses's o.a. met name genoemde album „Paddestoelen”, waarvan wordt gezegd dat de „andere aanpak en wijze van beschrijving” tot gevolg had, „dat de interesse van het publiek en vooral van de kinderen hierdoor wat verslapt”. Wij moeten aannemen, dat deze uitspraak berust op cijfers omtrent de oplagen der bedoelde albums en dan is het toch wel leerzaam, er eens kennis van te nemen.

Overigens vrouwen wij, dat er voor het kostelijke „Vogelzang” wél voldoende belangstelling zal blijken te bestaan. Het verdient deze ten volle, zowel om de toch heus wel mooie, zij het soms wat wonderlijk gecoupeerde foto's, als om de waarlijk verrukkelijke tekst van Thijsses. Thijsses heeft altijd veel en met plezier naar de vogelzang geluisterd. Zijn „Vogeljaar” getuigt er voortdurend van en ook in „Een tweede jaar in Thijsses's

Hof" kunnen we er veel over vinden. Hij heeft bovendien altijd erg trouw aantekening gehouden van wat hij hoorde en zag en in dit album grijpt hij voortdurend op die aantekeningen terug. In 1937 geeft Thijssse daarbij nog uiting aan eenzelfde verrukking, die hem als jongen beving, toen hij voor het eerst een *nachtegaal* hoorde zingen.

Er zijn vier hoofdstukken: Waarom zingen de vogels?; Wanneer zingen de vogels?; Wat zingen de vogels? en Hoe „zingen" andere vogels? In die hoofdstukken keuvelt Thijssse genoeglijk over veel, wat met de vogelzang te maken heeft en waarvan hij in zijn lange leven zulke aardige dingen heeft waargenomen. Op een wijze, zoals alleen hij dat kon, steeds boeiend, vaak speels en humoristisch, altijd heel beeldend en leerzaam op een wijze, die nooit verveelt.

Een album, om vaak ter hand te nemen en van te genieten. Een posthuum geschenk van iemand, die ons reeds onnoemelijk veel had geschonken, waarvan deze negentien Verkade-albums zeker niet het minste zijn.

*Dr. Jac. P. Thijssse: Vogelzang. Uitg. Kon. Verkade Fabrieken N.V., Zaandam, 1965. Prijs f. 4.95 (plus teken-tjes, afgedrukt op Verkade's producten).*

## Het intieme leven der vogels

In het jaar, waarin we herdenken dat Jac. P. Thijssse een eeuw geleden te Maastricht werd geboren, worden we verrast met een herdruk in kloek formaat van een zijner boeken, dat betrekkelijk moeilijk meer (en dan uitsluitend antiquarisch) verkrijgbaar was: Het intieme leven der vogels. Het werd voor het eerst uitgegeven in 1906 en herdrukt in 1913, telkens vermoedelijk in kleine oplagen, want het is lange tijd een weinig bekend boek geweest. Ten onrechte, zoals bij het lezen in deze derde druk blijkt. In de eerste plaats wel, omdat het zo'n typisch Thijssse-boek is, met voor de auteur zo kenmerkende zinswendingen en uitspraken. In de tweede plaats omdat het voor deze heruitgave slechts nodig was enkele door de verbetering van de Vogelwet onjuist geworden zinnetjes te schrappen of te wijzigen. Maar verder kon dit boek, na ruim veertig jaar, ongewijzigd worden herdrukt! Dit lijkt volkomen onbegrijpelijk als we even bedenken, dat over de vogeltrek nog vrijwel niets, over territoria in het geheel niets,

en over vele andere dingen uit het vogel-leven, waarover thans elke jeugdige vogelaar kan meepraten, ook al weinig of niets bekend was. Maar Thijssse placht, ook in dit boek, alleen te schrijven over dingen, die hij zelf had gezien. Daarbij was hij een zeer scherp waarnemer, die bovendien nog het geziene op gezellige wijze wist weer te geven. Dat „Het intieme leven der vogels" na 1913 nooit werd herdrukt komt wellicht, doordat zijn „Vogeljaar" zoveel vollediger was. Maar nu we het eerste boek herlezen, beseffen we, dat we daar veel door hebben gemist. Een gemis, dat nu kan worden ingehaald, dankzij deze fraaie heruitgave.

*Jac. P. Thijssse: Het intieme leven der vogels. L. J. Veen N.V., Amsterdam, 1965; 176 blz. plus vele foto's. Prijs geb. f. 17.50 (voor leden van „Vogelbescherming" f. 16.50).*

## Nieuw-Zeeland, het land van de lange witte wolk

Toen, nu alweer ruim vier jaar geleden, aan Strijbos ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag een door vrienden en bewonderaars bijeengebrachte soms gelds werd aangeboden, was het de bedoeling van de schenkers dat hij daarvan nu eens een rustige, comfortabele vacantiereis zou gaan maken.

Zijn eerste reactie was: „Ik heb altijd zo graag eens een jaartje naar de oostkust van Groenland gewild!" Het is tenslotte het ongeveer tegenover liggende deel van de aardbol: Nieuw-Zeeland geworden. Zoals gebruikelijk heeft hij van die reis een (heel mooie) film meegebracht, waarin heel wat interessante vogelsoorten fraai zijn afgebeeld. En bovendien biedt hij ons nu nog een reisverslag in boekvorm aan, dat alle kenmerken van een Strijbos-boek vertoont: een gezellig, boeiend geschreven reisverhaal.

De uitgever stond Strijbos toe er een groot aantal foto's in af te drukken (waarvan verscheidene in kleur) en wie Strijbos op zijn zwerftochten over de aardbol op papier placht te vergezellen, zal zeker ook op deze tocht niet willen ontbreken.

*Jan P. Strijbos: Nieuw-Zeeland, het land van de lange witte wolk. L. J. Veen N.V., Amsterdam, z.j.; 172 blz. plus vele foto-illustraties, waarvan verscheidene in kleur. Prijs geb. f. 17.50*

## **De vogels bij huis, in tuin en park De vogels van beemd en veld**

Hoezeer het ons spijt: de lof die wij de uitgever van het voorgaande boek konden toezwaaien moeten wij onthouden aan de uitgever van deze boeken van Dr. Wolfgang Makatsch. De oorspronkelijke Duitse uitgave is voortreffelijk, volkomen afgestemd op het gebied, waarvoor de boeken bestemd waren. In de Nederlandse bewerking zijn echter in het oorspronkelijke verband uiterst belangrijke gegevens vrijwel klakkeloos overgenomen, hetgeen vaak wat irriterend werkt. Zo zal het de lezer, op wie de tekst is afgestemd, koud laten dat „de laatste tijd... in het noordelijk deel van de Opper-Lausitz een verheugende toename merkbaar” is van het *korhoen*. Zeker, als over de verspreiding in Nederland niet wordt gerept, noch over mogelijkheden die hier zijn ontwikkeld om de stand te bevorderen. Deze boeken zijn rijk, haast uitbundig geïllustreerd met merendeels voortreffelijke, vaak zeer boeiende foto's, waarvan een aantal in kleur, en vele aardige pentekeningen. Vermoedelijk doordat ze in Duitsland werden gedrukt, kwamen we nogal wat storende foutjes tegen.

*Dr. W. Makatsch: De vogels bij huis, in tuin en park en De vogels van beemd en veld. W. J. Thieme & Cie, Zutphen, z.j., resp. 336 en 316 blz., met vele illustraties. Prijs geb. f. 14.50.*

### **Tuin- en parkvogels Vogels in de winter**

De bewerker, Dr. M. A. IJsseling noemt dit „pretentieuze” boekjes, en hij is nogal verrukt van de kwaliteit der illustraties (van Kurt Schulze). Eerlijk gezegd ben ik dat minder; ze variëren van redelijk tot zeer matig. De teksten zijn kort en het wekt verwondering, dat b.v. bij *draaihals*, *zwarte roodstaart* en *bonte vliegenvanger* geen melding wordt gemaakt van hun tot enkele delen des lands beperkte verspreiding. Dat de *appelvink* alleen in Overijssel en Gelderland en de *goudvink* alleen in Gelderland en Utrecht zou broeden is evenmin juist. Dat er een vogeltrekstation op Texel zou zijn is een mededeling die al vele tientallen jaren door de feiten is achterhaald en gezien het tijdstip van de verschijning had de verhuizing van ons Vogeltrekstation van

Leiden naar Arnhem toch ook wel mogen worden vermeld.

De bewerker wil deze boekjes vooral in handen geven van de jeugd, maar moeten we er dan eigenlijk niet juist op toezien, dat deze werkelijk het beste van het beste krijgt?

*Dr. W. Makatsch: Tuin- en parkvogels en Vogels in de winter. W. J. Thieme & Cie N.V., Zutphen, 1964; 40 blz., waarvan 16 met gekl. ill. Prijs geb. f. 2.50.*

### **Sprookjesvogel: wespendif**

Ook dit is een voorbeeld van een boek, dat zijn uitgave in Nederland in de eerste plaats te danken heeft aan de mogelijkheid om gebruik te maken van illustraties van de buitenlandse (in dit geval Deense) uitgave. Daar zijn heel mooie afbeeldingen bij en ze zijn vrijwel zonder uitzondering voortreffelijk gedrukt. Wentzel vertelt dat hij in 1959 en 1960 in totaal bijna duizend uren in schuilhutten bij zes nesten heeft doorgebracht, waarvan deze foto's het resultaat zijn. Overigens het voornaamste resultaat, want de tekst is toch vrij mager, voor wat ons als een monografie wordt opgedist: 128 blz., zeer ruim bedrukt, waarvan er dan 64 moeten worden afgetrokken voor de 32 eenzijdig bedrukte meegenummerde illustratiepagina's. De Nederlandse uitgave wordt gepresenteerd alsof Frank Wentzel en Rinke Tolman de tekst gezamenlijk hebben geschreven, doch als wij goed zijn ingelicht, is Tolman verantwoordelijk voor de vertaling (uit het Deens) en enige commentaar met betrekking tot Nederland. Een boek met mooie illustraties, dat echter als geheel toch een onbevredigende indruk maakt. Jammer!

*Frank Wentzel/Rinke Tolman: Sprookjesvogel: wespendif. Kosmos N.V., Amsterdam z.j. Prijs geb. f. 14.50.*

### **Vogels der wereld**

Opnieuw een boek, dat zijn Nederlandse uitgave voornamelijk te danken heeft aan de voor de uitgever aantrekkelijke mogelijkheid van co-productie. Het bevat een zeer groot aantal over het algemeen goed (door Wilhelm Eigener) getekende en in wat zware kleuren gereproduceerde afbeeldingen van vogels van de gehele wereld. De teksten zijn onvermijdelijk

uiterst beknopt, waarbij de in Nederland voorkomende soorten met een sterretje worden aangeduid. Een bezwaar is, dat de volgorde waarin de soorten (en orden) worden behandeld zonder commentaar sterk afwijkt van de thans toch wel algemeen geaccepteerde Wetmore-classificatie. Rinke Tolman kweet zich goed van de weinig inspirerende taak om de teksten uit het Deens te vertalen.

*Hans Huuss: Vogels der wereld. N.V. Moussault, Amsterdam, 1963. 216 blz. met talloze gekleurde illustr. Prijs geb. f. 9.50.*

## Wildfowl in Great Britain

Ook op de Britse eilanden hebben veel vogelvrienden jarenlang meegewerkt aan het tellen van waterwild en dat heeft het mogelijk gemaakt, een prachtig overzicht te geven van de stand van het waterwild, de voornaamste verblijfplaatsen van overwinteraars, enz. Met medewerking van vele andere specialisten heeft G. L. Atkinson-Willes een fraai en boeiend boek samengesteld, dat ons er naar doet verlangen, ook de over Nederland beschikbare gegevens eens op deze wijze samengevat te zien.

Dit temeer, omdat uit de voor Gr. Britannië thans beschikbare cijfers nog eens duidelijk blijkt, hoe enorm rijk aan waterwild ons eigen land wel is. Het is een vrij kostbaar boek geworden, dat zijn geld echter dubbel en dwars waard is, ook voor de Nederlandse liefhebber van het waterwild.

*G. L. Atkinson-Willes: Wildfowl in Great Britain. H.M.S.O., London, 1963; 368 blz., 14 gekleurde platen, 28 foto's, 5 tekstfig., 61 kaarten. Prijs geb. 45s.*

## Enjoying Ornithology

Men zegt wel eens, dat het gevaarlijk is, om van je hobby een beroep te maken, omdat je er een hobby door verliest. Misschien geldt dat wel het minst voor de vogelkunde, want ik ken verscheidene beroepsornithologen, die geen groter genoegen kennen, dan buiten rond te zwerfen en naar de vogels te kijken. Dr. David Lack is een van hen en we danken aan zijn instelling reeds een aantal boeken die, hoe serieus de inhoud ook is, heel prettig te lezen zijn. Dit geldt in niet mindere mate voor zijn onlangs versche-

nen „Enjoying ornithology”. Een typisch „mengelwerk”, waarin hij eerder gepubliceerde artikelen en radiovoordrachten heeft gebundeld in een door Methuen keurig uitgegeven en door Robert Gillmor voortreffelijk geïllustreerd boek. Het bevat voor meer dan de helft opstellen over vogeltrek, waaronder de uiterst belangrijke waarnemingen via het radarscherm, die wel duidelijk hebben gemaakt dat de met het blote oog waarneembare trek een zeer onvolledig en zelfs vertekend beeld gaf van de vogeltrek.

Voorts enige artikelen over vooraanstaande Britse ornithologen, over Darwin en diens ideeën en tenslotte enige speelse bijdragen, waarvan wie gevoelig is voor typisch Britse humor wel bijzonder zal genieten, doch waarover anderen wellicht de wenkbrauwen zullen fronsen, bij zoveel baldadigheid. Alles bijeen een plezierig boek, waarvan de schrijver zijn honorarium afstaat aan de Royal Society for the Protection of Birds. Een reden te meer, dunkt me, om het aan te schaffen.

*Dr. D. Lack: Enjoying Ornithology. Methuen & Co Ltd., London, 1965; 264 blz., met vele pentekeningen van Robert Gillmor. Prijs geb. 30s. (in Nederland f. 17.10).*

## Varda, the flight of a falcon

Een onopgesmukt, uiterst boeiend verhaal over een *slechtvalk* en de dieren uit zijn vaderland (NO-Canada), zowel als die, welke hij tijdens de trek ontmoet. Geen zoet verhaaltje, maar biologisch verantwoord en getuigend van inzicht in ecologie en bescherming. Een boek dat men in één adem uitleest en ongetwijfeld nog wel eens ter hand zal nemen, al was het slechts om de fraaie tekeningen van Keith Shackleton te bewonderen.

*Robert Murphy: Varda, the flight of a falcon. Cassell, London, 1964; 152 blz. Prijs geb. 21s.*

## A study of bird song

Zoals gebruikelijk bij een boek van Ds. Armstrong geeft „A study of bird song” blijk van een enorme belezenheid omtrent het behandelde onderwerp. Maar evenals in zijn boek over de *winterkoning*, heeft dit tot gevolg dat we, helaas, door de veelheid van feiten en gegevens het onderwerp ternauwernood kunnen blij-

ven volgen. Dat neemt niet weg, dat de geïnteresseerde in vogelzang in dit boek vrijwel alles, wat op het ogenblik van verschijnen over dit onderwerp was geschreven, vermeld zal vinden, waarbij een bijna 40 blz. beslaande bibliografie de weg wijst naar de bronnen. Geen luchtig leesboek; wel een knappe samenvatting van wat over het onderwerp is gepubliceerd.

*Edward A. Armstrong: A Study of Bird Song. The Oxford University Press, London, 1963; XV + 335 blz. Prijs geb. 45s.*

## Guide to bird watching

Richard Fitter heeft een „gids voor vogelaars” samengesteld, die natuurlijk in de eerste plaats voor eigen land bestemd is, maar waarvan ook buitenlandse bezoekers veel profijt zullen kunnen hebben. Althans van de laatste 77 blz., waar hij voor elke county van Engeland, Wales, Schotland en N. Ierland de belangrijkste vogel terreinen vermeldt, met opgave van de belangrijkste soorten die men er kan verwachten en zelfs adressen van lokale verenigingen en titels van publicaties. In het overige tweederde deel van het boek vinden we gegevens over het herkennen van vogels, het „gereedschap” van de vogelaar, enz.

*R. S. R. Fitter: Collins' Guide to Bird Watching. Collins, London, 1963; 254 blz., met 112 foto's en 49 pentekeningen. Prijs geb. 21s.*

## But Hibou was special

Nog een verhaal, waarin de levensgeschiedenis van een enkele vogel wordt beschreven, in dit geval door een 17-jarige knaap, die het op allercharmantste wijze doet. Hibou is een jonge, uit het nest geraakte uil, die de jonge auteur een jaar lang met veel toewijding en inzicht verzorgt. Een niet geringe taak. Donald Watson maakte er een aantal kostelijke tekeningen bij.

*Andrew McNeillie: But Hibou was special. Country Life, London, 1964; 100 blz. Prijs geb. 18s.*

## Nederlands wild in het vrije veld

Het geeft een kleine schok, op het eerste blad van de weekkalender „Nederlands wild in het vrije veld” een fraaie foto van brandganzen aan te treffen, die im-

mers nadrukkelijk bescherming genieten. Bij het verdere doorbladeren van deze kalender blijken de onderschriften echter een zo prettige geest te ademen, dat de schrik in waardering verandert. Terecht heeft samensteller H. J. Verdonk zich tot het jachtwild beperkt. Jagers met een goede instelling zullen zich immers evenzeer verheugen in de aanblik van een *lepelaar*, als de niet-jagende vogelliefhebbers plezier beleven aan het bespieden van de korhoenderbalts! Trouwens, om de prettige verhouding nog eens te onderstrepen treffen we bovendien aanmeldingsformulieren aan voor „Natuurmonumenten” en „Vogelbescherming”!

Het zou ondoenlijk zijn, alle fraaie foto's op te sommen. Persoonlijk werd ik het meest gecharmeerd door de fraaie foto's van *patrijzen* en *wintertalingen*, wat de ongekleurde betreft en die van de *watersnip*, van het zestal goed gereproduceerde kleurenplaten. Nuttig is voorts, dat zonsop- en -ondergang worden vermeld, alsmede de maanstanden.

De grote variatie van onderwerpen bewijst nog eens het meesterschap van de heer Verdonk als natuurfotograaf, nadat wij hem op de Vogelbeschermingskalenders reeds als een voortreffelijk vogelfotograaf hadden leren kennen.

*H. J. Verdonk: Nederlands wild in het vrije veld. Weekkalender 1966. Uitg. Inter-Ara N.V., Haarlem. Prijs f. 7.50.*

## Vogelkalender 1966

Evenals voorgaande jaren publiceert uitgeverij J. J. Kuurstra weer een vogelkalender, met twaalf goede reproducties naar aquarellen van Rein Stuurman. De afgebeelde soorten zijn: *smient*, *sperwer*, *geoorde fuut*, *grutto*, *koekoek*, *spotvogel*, *visdiefje*, *geelgors*, *sijsje*, *bontbekplevier*, *kolgans* en *steenuiltje*. De namen der dagen en maanden worden ook in het Engels en Frans vermeld, die der vogels in het Nederlands en Engels. Een kalender met prentjes waar men een maand lang met veel plezier naar zal kijken.

K.Z.

*Rein Stuurman: Vogelkalender 1966. Uitg. J. J. Kuurstra, Amsterdam. Prijs f. 4.50.*

## Hoor de vogels, nrs. 10, 11 en 12

Opnieuw kan ik met groot genoegen de verschijning aankondigen van drie gram-

(Lees verder blz. 546 onderaan)



mofoonplaten met vogelgeluiden, uitgebracht door de Europese Fono-Club te Amsterdam in samenwerking met de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels en haar Engelse zustervereniging, de Royal Society for the Protection of Birds.

Een prachtige aanvulling van de in deze reeks reeds verschenen platen en ik kan ieder, die vogelgeluiden wil leren of er alleen maar uit louter plezier naar wil luisteren, de koop er van aanraden.

Plaat nr. 10 geeft 12 geluiden van watervogels, de nummers 11 en 12 opnamen van vogels „van diverse pluimage”.

Ze zijn alle helder en duidelijk en brengen U dadelijk in de sfeer van de vrije natuur, ook al door de geluiden op de achtergrond, van andere vogels, van mensen en vee, en zelfs van belboeien voor de scheepvaart.

Ik moet wel zeggen dat een enkel bijgeluid zo zwak is, dat het slechts is te horen omdat men het weet, daar het in de tekst staat aangegeven; een ervan kan ik, zelfs bij goed luisteren, niet gewaar worden — maar dit zijn bijkomstigheden

en ze doen aan mijn grote waardering voor het geheel niets af: scherp toehoren is overigens voor ieder een goede oefening!

Voor vele vogelaars zijn er bekende klanken bij als b.v. van *wilde eend*, *gierzwaluw* en enige kraaiachtigen, maar ook enkele, welke zelfs de gevorderden op dit gebied nieuw in de oren zullen klinken, b.v. van het *Schotse sneeuwhoen*, de *drieteenmeeuw*, de *kwartelkoning* en nog wel een paar.

De hoezen zijn voorzien van een mooie foto, van de *Canadese gans*, de *roodborsttapuit* en de *drieteenmeeuw*, en de tekst is opgeluisterd met van elke vogel een heel goed tekeningetje, vervaardigd door H. J. Slijper.

Van harte aanbevolen!

D. Mooij.

*John Kirby (opn.) en Peter Conder en Frank Hamilton (arrang.): Listen the Birds/Hoor de Vogels, nr. 10, 11 en 12. Uitg. Europ. Fono Club. Prijs p.pl. f. 5.50, p.drie st. of meer f. 5.—.*